

การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษากับวัฒนธรรม
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

นางสาว พรทิพย์ ศิริสมบูรณ์เวช

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

ศึกษาด้านการศึกษามหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-566-082-5

I16603503

010737

AN ANALYSIS OF THAI TEXTBOOKS FOR THE LANGUAGE AND CULTURE COURSE
AT THE UPPER SECONDARY EDUCATION LEVEL

Miss Pornthip Sirisomboonvech

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Secondary Education
Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาภาษากับวัฒนธรรม
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดย นางสาว พรทิพย์ ศิริสมบูรณ์เวช

ภาควิชา มัธยมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. สุจริต เพ็ชรขอม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. สุประคิษฐ์ บุณาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สายใจ อินทร์พรหม)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. สุจริต เพ็ชรขอม)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ยุพิน พิพิธกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษากับวัฒนธรรม
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ชื่อนิสิต นางสาวพรทิพย์ ศิริสมบุญเวช
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. สุจริต เพ็ชรขอบ
ภาควิชา มัธยมศึกษา
ปีการศึกษา 2528

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 เล่ม ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เลือกใช้ในโรงเรียน ในด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ การนำเสนอและการใช้ภาษา เนื้อหาของหนังสือเรียน และส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์หนังสือเรียนโดยศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหนังสือเรียน แล้วนำเกณฑ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาภาษากับวัฒนธรรม จำนวน 3 เล่ม ตามเกณฑ์ที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิจัยในรูปตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

ด้านการจัดทำรูปเล่ม หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีส่วนที่ตรงตามเกณฑ์ได้แก่ ลักษณะรูปเล่มของหนังสือ ความหนาของหนังสือ การออกแบบปกหนังสือ การเรียงลำดับหน้าหนังสือ และการเรียงลำดับส่วนประกอบของหนังสือ ส่วนที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ได้แก่ ปกหนังสือ กระดาษที่พิมพ์หนังสือ และสัดส่วนในการวางหน้าหนังสือ ในด้านขนาดของหนังสือ และวิธีเย็บเล่มหนังสือนั้น หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์พัฒนาพานิช มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์ ส่วนในด้านราคาของหนังสือ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์พัฒนาพานิช มีราคาของหนังสือเรียนตรงตามเกณฑ์ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช มีราคาสูงกว่าเกณฑ์

ด้านการพิมพ์ หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีส่วนที่ตรงตามเกณฑ์ได้แก่ การใช้สีของหมึกพิมพ์ ความชัดเจนของตัวพิมพ์ การใช้ตัวอักษรพิมพ์ที่ขอบท และหัวข้อใหญ่ การใช้ตัวอักษรลักษณะพิเศษ การเว้นช่องไฟ การเว้นช่องว่างระหว่างบรรทัด และการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือเรียน ส่วนที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ได้แก่ ขนาดของตัวอักษรที่พิมพ์เนื้อเรื่อง การย่อหน้า การเว้นวรรคตอน การสะกดการันต์ และการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับผู้แต่งหนังสือ ในการใช้ตัวอักษรพิมพ์หัวข้อรองนั้น หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์พัฒนาพานิช มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์ ส่วนในการใช้เครื่องหมายวรรคตอน หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์มีความถูกต้องตรงตามเกณฑ์ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชนั้น ไม่ถูกต้องตามเกณฑ์

ด้านการนำเสนอและการใช้ภาษา หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีส่วนที่ตรงตามเกณฑ์ได้แก่ การตั้งหัวข้อเรื่อง การเกริ่นนำเนื้อหา และการอธิบายเนื้อหา ส่วนที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ได้แก่ สัดส่วนของเนื้อหา การยกตัวอย่างประกอบบทเรียน และการใช้สำนวนภาษา ในด้านการเรียงลำดับบทเรียนนั้น หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียน

ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช มีลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์

ด้านเนื้อหาของหนังสือเรียน หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีส่วนที่ตรงตามเกณฑ์ ได้แก่ เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระคับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม เนื้อหาที่มีความถูกต้องในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง และการนิยาม ส่วนที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ ได้แก่ ความถูกต้องของเนื้อหาในส่วนที่เป็นการอ้างอิง ในด้านความครบถ้วนของเนื้อหาตามคำอธิบาย รายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม นั้น หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช มีลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์

ด้านส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือเรียน หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีส่วนที่ตรงตามเกณฑ์ ได้แก่ มีเชิงอรรถ และมีบทสรุปท้ายบทเรียน ส่วนที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ ได้แก่ ภาพประกอบ ไม่มีศัพท์พจนานุกรม และกรณีศึกษาเรื่อง ในด้านคำนำ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช มีลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์ ในด้านสารบัญ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช มีลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์ ในด้านกิจกรรมเสนอแนะ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชและหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช มีลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์มีทั้งรายชื่อหนังสืออ่านประกอบท้ายบทเรียน และบรรณานุกรม แต่หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ไม่มีบรรณานุกรม และหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช ไม่มีรายชื่อหนังสืออ่านประกอบท้ายบทเรียน

Thesis Title An Analysis of Thai Textbooks for the Language and
 Culture Course at the Upper Secondary Education Level

Name Miss Pornthip Sirisomboonvech

Thesis Advisor Professor Sucharit Pienchob, Ed. D.

Department Secondary Education

Academic Year 1985

ABSTRACT

Purpose :

To analyze the three Thai textbooks for the Language and Culture course at the upper secondary education level which were adopted by the Ministry of Education in the aspects of appearance, publication, presentation and language used, contents, and the other components of the books.

Procedures :

The researcher developed the criteria for analyzing the textbooks by studying the data from books, journals, documents and research concerned. The researcher also interviewed the experts specialized in textbook writing. The criteria were then sent to 5 juries of expert for consideration and recommendations. The researcher analyzed three Thai textbooks for the Language and Culture course according to the criteria recommended. The data were analyzed by means of percentage and presented in tables and description.

Results :

In the aspect of appearance, the three textbooks were in accordance with the criteria in book format, thickness, book cover design, order of the pages and order of the components. Those which were not in accordance with the criteria were book cover, paper and ratio in book lay-out. Concerning the book size and book binding it was found that Wattana Panich Publisher's textbook was in accordance with the criteria, while those of Thai Wattana Panich Publisher's and Aksorn Chareontat Publisher's were not. In the aspect of price it was found that Aksorn Chareontat Publisher's textbook and Wattana Panich Publisher's textbook were in accordance with the criteria, while that of Thai Wattana Panich Publisher's price was higher than the criteria.

In the aspect of publication, the three textbooks were in accordance with the criteria in color of printing ink, clarification of the alphabets, using of alphabets in printing chapters and the topics, using of special alphabets, space, omission between the lines and detail about textbook publication. Those which were not in accordance with the criteria were the size of alphabets in printing content, indention, punctuation, spelling and details about the writers. Concerning using alphabets in printing the subtopic it was found that Wattana Panich Publisher's textbook was in accordance with the criteria, while those of Thai Wattana Panich Publisher's and Aksorn Chareontat Publisher's were not. In the aspect of using punctuation marks it was found that Aksorn Chareontat Publisher's textbook was in accordance with the criteria, while those of Thai Wattana Panich Publisher's and Wattana Panich Publisher's were not.

In the aspect of presentation and language used, the three textbooks were in accordance with the criteria in topic, introduction and the content explanation. Those which were not in accordance with the criteria were ratio of content, examples and language used. Concerning the order of chapters it was found that Thai Wattana Panich Publisher's textbook and Aksorn Chareontat Publisher's textbook were in accordance with the criteria, while those of Wattana Panich Publisher's were not.

In the aspect of content, the three textbooks were in accordance with the criteria relevant to the objectives of the Thai Language curriculum at the upper secondary education level, B.E. 2524 and to the objectives of T 051 Language and Culture course. The content was also correct in the parts of facts and definitions. The one which was not in accordance with the criteria was correct content in the reference. In the aspect of scope of content according to the course description of T 051 Language and Culture course it was found that Thai Wattana Panich Publisher's textbook was in accordance with the criteria, while those of Aksorn Chareontat Publisher's and Wattana Panich Publisher's were not.

In the aspects of other components of the books, the three textbooks were in accordance with the criteria in conclusion and footnotes. The items which were not in accordance with the criteria appeared in the three textbooks were illustrations, lack of glossaries and indexes. The preface in Aksorn Chareontat Publisher's textbook and Wattana Panich Publisher's textbook were in accordance with the criteria, while that of Thai Wattana Panich Publisher's was not. The table of content in Aksorn Chareontat Publisher's textbook was in accordance with the criteria, while those of Thai Wattana Panich Publisher's and Wattana Panich Publisher's were not.

The suggested activities in Thai Wattana Panich Publisher's textbook and Aksorn Chareontat Publisher's textbook were in accordance with the criteria, while that of Wattana Panich Publisher's were not. Aksorn Chareontat Publisher's textbook provided the list of supplementary books and bibliography, while Thai Wattana Panich Publisher's did not provide bibliography and Wattana Panich Publisher's did not provide the list of supplementary books.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์
ดร. สุจริต เพียรชอบ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งให้คำแนะนำช่วยเหลือและตรวจแก้ไข
เนื้อหาสาระตลอดมา พร้อมทั้งศาสตราจารย์ บุพิน พิพิธกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สายใจ
อินทร์พรหม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น
คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประคอง นิมนานเหมินทร์ ผู้ช่วย-
ศาสตราจารย์ วลัยรัตน์ อติแพทย์ อาจารย์ ปราณี บุญชุม อาจารย์ ปราณี สิ้นธุสะอาด
และอาจารย์ ศิริรัตน์ วงศ์สุวรรณ ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเกณฑ์การวิเคราะห์
และให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการวิเคราะห์หนังสือเรียน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำเป็นอย่างดีจาก อาจารย์
วังรอง นิลประภัสสร และอาจารย์ พรทิพย์ สิงห์ไคทอง จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ เกศสุภา รัชฎาวิศิษฎกุล อาจารย์ ปณิธาน นุ่มศิริ อาจารย์
กาญจนา ถาวร อาจารย์ โกมล ศิริสมบุญเวช คุณวีระเกียรติ ภูจักรกุล และคุณสมศรี
บุญมาเลิศ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณยาย คุณแม่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
บุษนอย สติรอังกูร และอาจารย์ นิมนวล หาญทงกั ที่ให้ความรัก ความห่วงใย และ
เป็นกำลังใจในการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา

พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช

สารบัญ

๒

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย. x.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ. x.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ท

บท

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
✓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย. x.....	7
✓ ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	8
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	11
ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์.....	66
ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66
3. ✓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	103
การศึกษาคนควาข้อมูล.....	103
✓ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	103
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
การนำเสนอข้อมูล.....	109

บทที่

หน้า

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	110
✓ 5. สรุปผลการวิจัยอภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	(159)
บรรณานุกรม.....	183
ภาคผนวก.....	196
ประวัติผู้วิจัย.....	240

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รูปเล่มของหนังสือเรียน และราคาของหนังสือเรียน.....	111
2	ลักษณะของปกหนังสือเรียน และกระดาษที่พิมพ์หนังสือเรียน	112
3	สัดส่วนในการวางหน้าหนังสือเรียน	113
4	การเรียงลำดับหน้าหนังสือเรียน และส่วนประกอบของหนังสือเรียน .	114
5	วิธีเย็บเล่มของหนังสือเรียน	115
6	ลักษณะของตัวอักษรที่พิมพ์เนื้อเรื่อง	116
7	ขนาดตัวอักษรที่พิมพ์ขอบท หัวข้อใหญ่ หัวขอรอง และเนื้อเรื่อง ..	117
8	การใช้ตัวอักษรลักษณะพิเศษในหนังสือเรียน	118
9	ขอบกพร่องในการเรียงพิมพ์ของหนังสือเรียน	119
10	การระบายละเอียดเกี่ยวกับผู้แต่งหนังสือเรียน	120
11	การระบายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือเรียน	121
12	การเรียงลำดับบทเรียน	122
13	การคั่งหัวข้อเรื่องของหนังสือเรียน	123
14	การเกริ่นนำเนื้อหาของหนังสือเรียน	124
15	สัดส่วนของเนื้อหาหนังสือเรียน	125
16	การอธิบายเนื้อหาและการยกตัวอย่างประกอบบทเรียน	126
17	ขอบกพร่องในการยกตัวอย่างประกอบบทเรียน	127
18	ขอบกพร่องในการใช้สำนวนภาษาของหนังสือเรียน	128
19	ความสอดคล้องของเนื้อหาในหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช กับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524	129
20	ความสอดคล้องของเนื้อหาในหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ กับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524	132

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	ความสอดคล้องของเนื้อหาในหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช กับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524	135
22	ความสอดคล้องของเนื้อหาในหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช กับจุดประสงค์ของรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม	138
23	ความสอดคล้องของเนื้อหาในหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ กับจุดประสงค์ของรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม	140
24	ความสอดคล้องของเนื้อหาในหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช กับจุดประสงค์ของรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม	141
25	ความครบถ้วนของเนื้อหาหนังสือเรียนตามคำอธิบาย รายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม	144
26	ความถูกต้องของเนื้อหาหนังสือเรียน	147
27	ขอบทพร้อมในการอ้างอิงของหนังสือเรียน	148
28	ลักษณะของคำนำ	149
29	ลักษณะของสารบัญ	150
30	รูปแบบของกิจกรรมเสนอแนะในหนังสือเรียน	151
31	ลักษณะของกิจกรรมเสนอแนะในหนังสือเรียน	152
32	อัตราส่วนของจำนวนหน้าหนังสือเรียนต่อจำนวนภาพประกอบ	153
33	ประเภทและจำนวนภาพประกอบในหนังสือเรียน	154
34	ขนาดของภาพประกอบในหนังสือเรียน	155
35	ลักษณะของภาพประกอบในหนังสือเรียน	156
36	ขอบทพร้อมของภาพประกอบในหนังสือเรียน	157
37	บทสรุปท้ายบทเรียน เชิงอรรถ รายชื่อหนังสืออ่านประกอบ บรรณานุกรม ศัพท์านุกรม และครรชนึคนเรื่อง	158